

Terugblik 2024

Nationaal
Park
Hollandse
Duinen

Inhoud

Rijke natuur

3 >

Gastvrij park

4 >

Sterke gebiedsidentiteit

5 >

Samenwerking

6 >

Voorwoord

Met trots kijken we terug op 2024. Het was een jaar waarin belangrijke stappen voor Nationaal Park Hollandse Duinen zijn gezet en veel voortgang samen is geboekt. Een belangrijke mijlpaal was de indiening van de aangepaste aanvraag voor de status van nationaal park, waarvoor we met onze partners zorgvuldige en doordachte keuzes hebben gemaakt. Voor een belangrijk deel van het gebied is de status aangevraagd. Het volledige gebied blijft de basis van onze samenwerking zodat we Hollandse Duinen tot in de haarvaten robuuster en duurzamer kunnen maken. Dankzij de intensieve samenwerking met diverse partners konden we een solide aanvraag neerleggen, die in december al door de adviescommissie positief werd beoordeeld. Dit is een belangrijke stap richting het verkrijgen van de officiële status.

Ook zien we dat de betekenis van Nationaal Park Hollandse Duinen steeds duidelijker wordt. De belangstelling van partners groeit, en steeds vaker worden er concrete bijdragen geleverd zoals de gezamenlijke aanpak van de campagne Zorgen voor Nationaal Park Hollandse Duinen. Deze bijdragen zorgen voor een bredere uitrol van ons gezamenlijke werk. We hebben ook gemerkt dat de grotere landschapsbenadering steeds vaker leidt tot inspirerende initiatieven, zoals de gezamenlijke ontwikkeling van de entrees door Dunea en Staatsbosbeheer.

In 2024 hebben we niet alleen de status van nationaal park dichterbij gebracht, maar ook de kracht van samenwerking in ons werk ervaren. Onze focus op

kennisdeling tussen partners draagt bij aan een toekomstbestendig en goed beheerd nationaal park. We zijn enorm trots op wat we samen hebben bereikt en kijk uit naar de vervolgstappen in 2025.

Met dank aan alle betrokkenen en partners, kijken we vol vertrouwen naar de toekomst van Nationaal Park Hollandse Duinen.

Met vriendelijke groet,

Georgette Leltz,
Directeur Nationaal Park Hollandse Duinen

Wim Drossaert,
Voorzitter Stichting Nationaal Park Hollandse Duinen

Samen werken we aan Nationaal Park Hollandse Duinen om de bijzondere natuur, landschap en cultureel erfgoed in het gebied beter te ontwikkelen en te beschermen, voor en met de inwoners. Geniet van alle verschillende landschappen en zorg ervoor!

Rijke natuur

Samen beschermen we natuur met natuur – partners werken over gebiedsgrenzen heen

De natuur is favoriet bij veel mensen. Tegelijkertijd staat diezelfde natuur overal onder druk. De biodiversiteit neemt steeds meer af en het stikstofprobleem is voorlopig nog niet opgelost. Al deze ontwikkelingen vragen om een aanpak die de grenzen van eigendom en beheer van gebieden overstijgt.

Verschillende partners hebben de handen ineen geslagen. Zij stappen over hun grenzen heen om groene bufferzones te ontwikkelen. Dit zijn gebieden die grenzen aan steden en dorpen waarin ze het natuur- en recreatienetwerk versterken en combineren.

Op deze drie plekken in Hollandse Duinen werken partners al samen om de natuur te verbinden met groene buffers:

- **Van Zee tot Zweth** is een lappendeken van natuur- en recreatiegebieden aan de zuidkant van Den Haag. Gezamenlijk breien gemeente Den Haag, Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, Landgoed Ockenburgh, gemeente Westland en

Dunea deze stukjes natuur aan elkaar zodat dier, plant én mens meer groen hebben om in te leven. Tegelijk maken ze het inwoners zo makkelijker om te genieten van natuur, landschap en erfgoed.

- **Mient Kooltuin** is een gevarieerd gebied tussen nieuwbouwlocatie Valkenhorst en de duinen bij Katwijk. Gemeenten Katwijk en Wassenaar werken hier samen met provincie Zuid-Holland, Dunea, Hoogheemraadschap van Rijnland en Staatsbosbeheer om de Mient Kooltuin te ontwikkelen tot een aantrekkelijk recreatiegebied en groene buffer voor het kwetsbare duin- en waterwingebied.
- **Groene Zone Wassenaar**, een mooi open agrarisch gebied met recreatieve mogelijkheden, is een belangrijke verbinding tussen het duingebied en het achterland. Dit gebied ontwikkelen Gemeenten Wassenaar en Katwijk samen met provincie Zuid-Holland, Dunea, Hoogheemraadschap van Rijnland en Staatsbosbeheer als groene buffer tussen nieuwbouwlocatie Valkenhorst en de dorpsrand van Wassenaar.

Natuurontwikkeling Bonnenpolder, Hoek van Holland, krijgt doorgang

Het plan om 128 hectare nieuwe natuur aan te leggen, grenzend aan het Staelduinse Bos in Hoek van Holland, heeft in 2024 definitief doorgang gekregen. De komende jaren wordt de Bonnenpolder omgevormd tot een toegankelijk natuurgebied, met ruimte voor natuurbegraven. Met deze positieve uitspraak blijft de Bonnenpolder definitief een open en groen gebied.

Partners leren met en van elkaar: Community of Practice Vergroening van start

Op 7 november kwamen verschillende partners bijeen om elkaar te inspireren en met en van elkaar te leren als het om vergroening gaat. Er werd uitgebreid kennis gemaakt en ervaringen werden gedeeld. De partners besloten dat we de volgende thema's de komende tijd met elkaar verkennen:

1. Community building van vrijwilligers bij vergroening
2. Wijkaanpak vergroening
3. Vergroening naar aanleiding van herinrichtingsprojecten

Inspiratieposter: 14 maatregelen die bollentelers kunnen nemen voor meer biodiversiteit

Wie woont of werkt in de Bollenstreek (en daarbuiten), weet dat het imago van de bollenteelt nog steeds niet zo 'groen' is. Ondanks het feit dat hier het aantal soorten planten en dieren, net als in de rest van de wereld, al tientallen jaren achteruitgaat, zijn er zeker ook lichtpuntjes.

Living Lab B7, ontstaan vanuit het gedachtengoed van NPHD, deelde aan de aanwezigen van de Kennisochtend biodiversiteit in de Bollenstreek op 21 november een **inspiratieposter** uit met daarop in totaal veertien maatregelen die bollentelers kunnen nemen voor meer biodiversiteit, in hun perceel, in de bodem en op hun erf. Die ingrepen kunnen ook voordeel opleveren voor de teelt.

Ruim 400 gratis tuinontwerpen en handige boodschappenlijstjes voor inwoners van Hollandse Duinen

Groenetuinen.nu helpt inwoners van Nationaal Park Hollandse Duinen op weg bij het vergroenen van de tuin. Op de website download je gratis tuinontwerpen en daarbij behorende boodschappenlijstjes van planten en tips. De tuinontwerpen, boodschappenlijstjes en tips zijn samengesteld door erkende tuinarchitecten.

Zo zorgen we met elkaar voor meer groen in Hollandse Duinen, het nationaal park begint tenslotte al bij de voordeur. En meer groen betekent minder steen. Daardoor kan regenwater beter weglopen, blijft het grondwater op peil en lopen riolen niet onder. Het zorgt ook voor stabiele ecosystemen, zodat er veel verschillende soorten planten en dieren kunnen leven. En, ook niet onbelangrijk, meer groen zorgt voor een prettige leefomgeving. Het vermindert stress, nodigt uit tot bewegen en stimuleert sociale contacten.

“De planten die we voorstellen zijn makkelijke planten die weinig onderhoud en water nodig hebben. Nu kan iedereen zelf aan de slag met het vergroenen van tuin of balkon. Ook als je geen groene vingers hebt!”

Georgette Leltz

Partners vinden elkaar in uitdagingen groengebieden en starten publiekscampagne tijdens broedseizoen op

Hoor de vogels in de vroege ochtend zingen en de spechten roffelen. De lente is in aantocht. Bomen en struiken krijgen weer blaadjes, de eerste bloemen bloeien en de dieren zijn weer volop aan het paren. Tijdens het broedseizoen zijn vogels en zoogdieren zoals egels, eekhoorns, vossen, konijnen en reeën in hun leefgebieden extra kwetsbaar omdat ze kleintjes krijgen.

Dunea, Staatsbosbeheer, provincie Zuid-Holland, gemeente Den Haag en gemeente Wassenaar roepen bezoekers in hun groengebieden via een campagne op om de dieren tijdens het broedseizoen extra te beschermen. Met spandoeken, borden, green graffiti en via social media worden bezoekers gevraagd om op het pad te blijven en de hond aan te lijnen.

“We koesteren de vele diersoorten in onze parken, bossen en duinen. Ik hoop dat we op de hulp van iedere bezoeker van onze groengebieden kunnen rekenen om te zorgen dat deze dieren goed het broedseizoen door komen.”

Robert Barker (wethouder gemeente Den Haag)

Vierde editie Week van Nationaal Park Hollandse Duinen

Van 21 september t/m 29 september vond alweer de vierde editie van de week van NPHD plaats. Een week speciaal voor inwoners, vol mogelijkheden om te ervaren hoe uniek en divers het gebied is. Wij danken onze partners voor het organiseren van alle verschillende excursies, wandeltochten en kinderactiviteiten.

Ontdek Nationaal Park
Hollandse Duinen!
21 - 29 sept 2024

Wat kunnen we waar aan recreatie toestaan zonder dat de beschermde natuur in gevaar komt? Recreatie- en natuurprofielenkaart gepubliceerd

Dunea en Staatsbosbeheer, hebben samen met provincie Zuid-Holland gecombineerde recreatie- en natuurprofielen ontwikkeld voor alle Natura 2000-gebieden in NPHD. Bovendien hebben ze die profielen in duidelijke kaarten zichtbaar gemaakt en getoetst bij andere natuurbeheerders in het gebied. Op die kaarten kun je zien hoe de recreatiedruk in een gebied is verdeeld, van 'intensief' tot 'natuur voorop'.

Bij die indeling spelen o.a. bezoekersintensiteit, vormen van recreatie, aanwezigheid van voorzieningen en hondenbeleid een rol. Bovendien is op de kaarten zichtbaar op welke plekken zeldzame, bedreigde en recreatiegevoelige natuur zich bevindt. Door deze beide zoneringen over elkaar heen te leggen, krijg je aandachtspunten snel helder. Klik [hier](#) voor de natuur- en recreatieprofielenkaarten.

Sterke gebiedsidentiteit

Landgoedvisie voor Kasteel en Landgoed Duivenvoorde opgesteld

Landgoed en Kasteel Duivenvoorde, gelegen in de achtertuin van ruim een miljoen mensen, speelt een essentiële rol in het bieden van rust, ruimte en een gezonde leefomgeving. De nieuwe landgoedvisie, opgesteld in 2024, vormt

de basis voor een toekomstbestendig Duivenvoorde, waarin natuur, cultuur en samenleving elkaar versterken. Een belangrijk onderdeel hiervan is de oprichting van een bezoekerscentrum, strategisch gelegen aan de Horstlaan en de fietsknooppuntenroute, dat in 2026 geopend zal worden ter gelegenheid van het 800-jarig bestaan van het kasteel. Dit centrum wordt ontwikkeld volgens het parkpoortconcept en fungeert als een belangrijke toegangspoort tot Nationaal Park Hollandse Duinen. Hiermee wordt de verbinding tussen het landgoed en het park verder versterkt, en krijgt Duivenvoorde een centrale rol in de parkway, die recreanten en bezoekers op een natuurlijke en culturele ontdekkings-tocht door het gebied leidt.

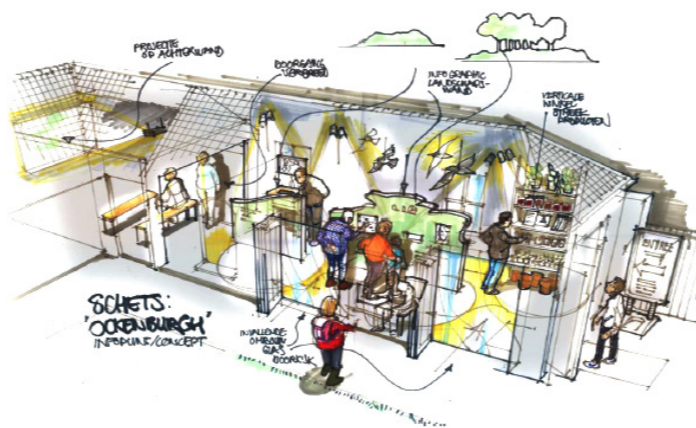
Ontwerp voor entrees Nationaal Park Hollandse Duinen vormgegeven

Dunea en Staatsbosbeheer hebben de krachten gebundeld om herkenbare nieuwe entrees voor Hollandse Duinen te ontwikkelen. Ze zoeken naar balans tussen de herkenbaarheid van de terreinbeheerder en Hollandse Duinen, en tussen informatie bieden en uitstraling. In 2024 is het ontwerp afgerond en zijn geschikte locaties aangewezen voor locaties van Dunea en Staatsbosbeheer. In 2025 worden de eerste entrees ingericht.

Plan informatiepunt Landgoed Ockenburgh gerealiseerd

Landgoed Ockenburgh, vlakbij Den Haag en de kust, vormt een belangrijke toegangspoort tot Nationaal Park Hollandse Duinen. Het landgoed biedt niet alleen toegang tot het Natura2000-gebied en het waterwingebied Solleveld, maar is ook een levendige horecaplek waar bezoekers van genieten. In 2024 werd het plan uitgewerkt om in het voormalig Koetshuis een informatiepunt te realiseren. Dit informatiepunt, dat in 2025 wordt geopend, geeft bezoekers meer inzicht in het erfgoed, de omliggende natuur en de beleving van Nationaal Park Hollandse Duinen.

Samen aan de slag voor Duin, Horst & Weide

14 partijen ondertekenden de samenwerkingsovereenkomst Landschapstafel Duin Horst & Weide en het **Uitvoeringsprogramma 2024-2028**. Daarmee geven zij aan de komende jaren gezamenlijk door te gaan met het beschermen en versterken van het prominente deelgebied van Hollandse Duinen.

Duin Horst & Weide is het open groene landschap tussen de Haagse en Leidse regio. Dit unieke gebied heeft 3 type landschappen: de duinen langs de kust bij Scheveningen-Wassenaar-Katwijk, de horsten tussen Wassenaar en Voorschoten en de weide tussen Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer.

Samenwerking

Samenwerking Den Haag FM

Sinds januari 2024 is Nationaal Park Hollandse Duinen tweewekelijks een vast onderdeel van Haags Bakkie op Den Haag FM. Luisteraars van Haags Bakkie worden verrast met nieuwtjes, informatie en weetjes over en uit Nationaal Park Hollandse Duinen.

Meer slagkracht bij projecten door ondertekening strategische partnerovereenkomst door gemeenten Westland, Noordwijk, Katwijk, Wassenaar Rotterdam en het Hoogheemraadschap van Rijnland

In 2024 zetten de gemeenten Westland, Noordwijk, Katwijk, Wassenaar, Rotterdam en het Hoogheemraadschap van Rijnland hun handtekening onder de samenwerkingsovereenkomst met Nationaal Park Hollandse Duinen. De gemeenten zijn al langer partner, maar met de ondertekening van de strategische partnerovereenkomst zeggen ze voor meerdere jaren budget toe en zorgen ze voor meer slagkracht bij projecten die de kwetsbare natuur beschermen en tegelijk mensen laten genieten van natuur, landschap en erfgoed.

In Noordwijk gaat het bijvoorbeeld om de herinrichting van de duinpoort Langevelderslag. Katwijk en Wassenaar werken samen aan een groene overgangzone, de Mient Kooltuin in Katwijk en de Groene Zone in Wassenaar. Een uitdagende klus om een goede balans te vinden tussen huidig gebruik, woningbouw en het versterken van het natuurnetwerk. Westland ontwikkelt de Zandmotor als Groen Strand en stimuleert agrotourisme. Bij al deze gebiedsontwikkelingen deelt Hoogheemraadschap van Rijnland actief kennis en advies over waterkwaliteit, -kwantiteit en biodiversiteit.

Drukbezochte netwerkbijeenkomst met informatiemarkt biedt kennis en inspiratie

De Oranjerie van de Hortus Botanicus in Leiden zoemde van de geanimeerde gesprekken tijdens de netwerkbijeenkomst op 3 juli. Zoveel partners waren aanwezig, dat de zaal overvol zat. Het programma bood een diversiteit aan onderwerpen waarover de sprekers en aanwezigen hun kennis en ervaringen deelden. Nieuwe contacten werden gelegd en bestaande connecties versterkt. Elkaar inspireren, dat gebeurde volop tijdens deze drukbezochte bijeenkomst.

Aangepaste aanvraag ingediend voor officiële status van nationaal park voor Hollandse Duinen

De provincie Zuid-Holland heeft op 17 september **een aangepaste aanvraag** ingediend voor de officiële status van nationaal park voor Hollandse Duinen.

De statusaanvraag is aangepast zodat het aansluit bij het Beleidsprogramma Nationale Parken van het Ministerie van Landbouw,

Visserij, Voedselzekerheid en Natuur dat in het voorjaar is vastgesteld. De eerste aanvraag uit 2020 was aangehouden in afwachting van dit

Geslaagde derde editie van Rangerdag - een avontuur in de natuur

De derde editie van de Rangerdag in Nationaal Park Hollandse Duinen, georganiseerd door Staatsbosbeheer en Dunea, was een geslaagde dag vol avontuur en leerzame momenten voor kinderen. Het evenement richt zich op het laten kennismaken van gezinnen met het nationaal park en het belang van natuurbescherming. Door de interactieve opdrachten werden kinderen aangemoedigd om te ontdekken, plezier te hebben en meer te leren over hun rol in het behoud van de natuur.

Geweldig hoe vlekkeloos de samenwerking verliep tussen collega's van Staatsbosbeheer en Dunea. Een van de doelen van Nationaal Park Hollandse Duinen is om te verbinden, tussen gebieden maar ook tussen de mensen die met elkaar het nationaal park tot een succes maken. Deze samenwerking is daar een mooi voorbeeld van, samen zetten we onze middelen effectiever in en bereiken we uiteindelijk meer.

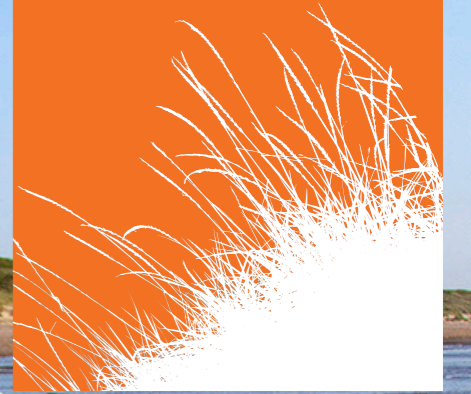
Facts & figures

Social media Nationaal Park Hollandse Duinen 2024

Website Nationaal Park Hollandse Duinen 2024

**“Door gezamenlijke inzet
behouden en versterken we
Hollandse Duinen als een
dynamisch natuurgebied,
waar mens en natuur
in balans samenleven.”**